

29. IV. 1931

Roman

 DIN
 2

ILUSTROVAN DRUŽINSKI TEDNIK IZHAJA V ČETRTEK

III. leto

V Ljubljani, 29. aprila 1931

Štev. 18

Avtomatski buffet i. t. d.

Zadnjič, ko sem napisal ti-
sto o naši Tamari Gjorgjevi-
čevi — saj menda še veste, da
je to dovcerajšnja Ita Rina
— so me nekateri prijeli, kaj
vem zakaj. Da pišem o sreč-
nem pristanku naše filmske
igralkе v varni zakonski pri-
stan, to, so rekli, bi še raz-
umeli. Ni pa jim šlo v glavo,
kaj naj bi bila Ita Rina v
zvezi z regulacijo Ljublja-
nice.

Upam, da me bodo jutri
vprašali, v kakšni logični zve-
zi je bencinski razdiralec be-
tona v Selenburgovki z novim
avtomatskim buffetom. Jaz
tega ne vem, pisal pa bi lah-
ko o obojem, jeli?

Da, ta prešmentana Še-
lenburgovka, ta ljudem ne
da miru. Tisti oglušujoči ro-
pot je hvata Bogu prestal, to-
da kdor bi mislil, da se je gne-
ča v razorani ulici kaj zrahl-
ljala, bi bil krvavo v zmoti.
Zdaj vsi stikajo glave in str-
me v novo čudo, ki vstaja v
Selenburgovki: prvi ljubljans-
ki avtomatski buffet (izgo-
vori buffet, z dvema f).

Da, Ljubljana se moderni-
zira. Poslej pojde skoraj vse
avtomatski: tramvaj, na levi
gor, na desni dol. Potem novi
tridelni frančiškanski most
čez Ljubljanico: na levi gor,
na desni dol, po sredi pa gor
in dol. Z drugimi besedami:
po sredi tovorni promet, po
levi dekleta, po desni pa fant-
je, ali pa narobe, to še ni do-
gnano.

Toda buffet, to bo pa vi-
šek vsega avtomatskega. Po-
mislite, samo 2 Din boste spu-
stili v špranjo, pa boste dobili
že kar lepo pripravljeno in
servirano na krožniku vse,
česar si vam srce poželi. In
če vam za 2 Din še ne bo do-
volj, boste avtomatski segli
v žep in avtomatski dobili na
novem krožniku novo porcijo.
In pivo! Da, tudi pivo: vse avto-
matski...

Ali zdaj veste, v kakšni logični
zvezi je bencinski razdiralec be-
tona v Selenburgovi ulici z novim

PRIZOR IZ FILMA „ARIANE“, KJER IGRA ELIZABETA BERGNER GLAVNO VLOGO
(FOTO STAR-FILM)

avtomatskim buffetom? Še ne? Nu,
saj je vendar na dlani: razdiralec
betona pripravlja pot novemu tram-
vaju (na levi gor, na desni dol),
novi tramvaj pa se bo hočeš no-

češ moral ustavljati pred avtomat-
skim buffetom, ne glede na to, ali
bo vozil po levi gor in po desni dol,
ali pa narobe.

Čisto avtomatski!

H. K.

Potop „Carnatica“

Napisal A. J. Mordtmann

Pokojni filmski komik Max Linder, ki se je 1. novembra 1925 skupno s svojo ženo v nekem pariškem hotelu zastrupil z veronalom. Je v oporoki izročil svojo takrat enoletno hčerko v varstvo svojemu bratu, da vzgoji iz otroka „žensko z vsemi lastnostmi, ki so manjkale njeni materi“. Mati pokojne Lindrove žene zahteva zdaj, po šestih letih, da se ta oporoka, ki žali njeno hčer, razveljavi, češ da je bil Max Linder blazen, ko je sestavljal testament.

Naši bralci se najbrž ne spominjajo več tragedije Lindrovega zakona. Komiku je bilo več ko štirideset let, ko se je leta 1925 poročil s sedemnajstletno poznejšo svojo ženo. Danes trdi njena mati, da jo je Linder s silo odvedel s seboj in se z njo poročil — takrat so pisali listi, da se je nezrelo dekle blazno zaljubilo v svetovnoznanega komika. Danes trdi obtožba, da je bil Linder do histerije ljubosumen na svojo mlado ženo — takrat so pisali listi, da Linder niti s služkinjo ni smel govoriti, da mu ne bi žena priredila ljubosumnostnih prizorov. Kakšen razlog so takrat imeli, da so po smrti komika in njegove žene obsojali mlado ženo in ne Lindra, čigar nevrastenija ni bila nikaka skrivnost in bi bila njegova krivda tem bolj razumljiva?

Mrtvega Maxa Lindra zagovarja eden najslavnejših francoskih odvetnikov poslanec Paul-Boncour.

*

Da si ljudje danes že lahko da-
do popraviti svoj nos, ni nič novega. V Čikagu pa so šli še delj; tam kirurgi tudi že ušesa izmenjujejo.

*

Sedem let je sedel Anton Rovin-
zuk v dunajski ječi, sedem let brez
solnca, luči, svobode, potem pa je
prišel veliki dan, ko so se odprla
pred njim železna kaznilniška vrata.
Tedaj mu je prekipelo srce: na
prvi postaji zunaj Dunaja je skočil
iz vlaka, zavriskal od brezum-
nega veselja, stekel v čakalnico,
razbil tam klopi, stole, peči, stekel
v vas, se metal ženskam okoli vrata,
legel na tla in poljubljal zemljo.
Morali so poklicati orožnike:
siromak je zblaznel.

*

Že pred 7000 leti so se ženske
šminkale! To dokazujejo predzgo-
dovinske najdbe, ki jih je odkril
ravnatelj dunajskega muzeja dr.
Bayer v neki vasi na Nižjem Av-
strijskem. Izkopal je 11 grobov ha-
je iz leta 5000 pred Kristom, in na
ženskih obrazih, pišejo listi, so se
še poznali sledovi rdečila...

Kapetan Clifford je bil s
svojo Fanny, ki jo je poznal
še iz otroških let, šele dve leti
poročen, ko je nastopil z njo
na angleški ladji „Carnatic“
voznjo iz Ria de Janeiro v
Batavijo. Nesreča je hotela,
da so viharji, ki so prav ta-
krat razsajali, zagnali ladjo
daleč na jug, tako da je pri-
šla v nevarno bližino antark-
tičnih ledenih gora.

Ni trajalo dolgo, ko je bil
„Carnatic“ popolnoma obdan
z ledenimi gorami in ploščami,
ki so ga čedalje bolj ogražale.
Veter ga je vse bolj in bolj gonil
v ledovje; po neki mrzli in vihar-
ni noči je ladja obstala med nepregled-
nimi grudami ledu, ki so pri-
tiskale druga na drugo in so
ladjo dvignile, da se ni mogla
ganiti naprej ne nazaj. In ker
je pritisnil še hud mraz, je
ladja zamrznila in je bila na
milost in nemilost predana ne-
usmiljeni volji ledovja.

Ostati še dalje na ladji bi
pomenilo pogin vsega moštva
in potnikov; zato je kapetan
sklical vso posadko na posve-
tovanje in soglasno so skleni-
li, da se izkrajajo.

Z velikim naporom so pre-
nesli oba čolna več sto čev-
ljev daleč čez ledeno ploščo
in ju spustili v vodo ter zalo-
žili s kompasom, vodo in ži-
vežem. Nato so ladjo zapusti-
li. Čolnu, ki naj bi prvi odri-
nil, je poveljeval krmar, in
vanj naj bi šla tudi kapeta-
nova žena, ker je bil večji in
udobnejši od drugega, ki je
bil pod poveljstvom kapetana
samega.

Ko je moštvo prvega čol-
na odšlo, je poslal kapetan za
njim še posadko za drugi
čoln. Naglo je še poslednjič
pregledal ladjo, vzela s seboj
ladijski dnevnik, nato pa šel
tudi sam za njimi, zakaj od
tuga sèm se je bližal zlovešč
bel zid, ena tistih megel, ki v
polarnih krajih naglo pokri-
jejo morje in so tako strašno

goste, da res ne vidiš niti tri
korake pred seboj.

Ko se je kapetan spustil
čez krmo na ledeno ploščo, je
bil že skrajnji čas, zakaj me-
gla ga je že objemala. Bil je
vesel, ko je prispel do svoje-
ga čolna in zagledal v njem
vseh pet mož posadke. Prvi
čoln je bil že odplul, nihče ni
vedel kdaj. V gosti megli je
kapetan dal smer proti severu
in naročil, naj pogledajo
po prvem čolnu, toda bilo ga
ni nikjer. Ves dan in vso noč
so veslali, in ko se je zdani-
lo, se je veter prevrgel; to je
bilo vsaj toliko dobro, da so
se megle razteple. Proti pol-
dnevu je veter ponehal; kma-
lu nato se je skozi monotono
sivo gmoto zasvetil prvi ko-
šček sinjega neba, ki se je vse
bolj širil, in čez pol ure je že
obsijalo solnce nemirno in
razpenjeno morsk gladino.

Ledu ni bilo nikjer več,
zato pa je moštvo razveselil
drugi, vedrejši pogled: kaki
dve milji pred njimi je mir-
no ležala neka jadrnica s spu-
ščenimi jadrji; gotovo so jih
tam zapazili, zakaj komaj se
je jadrnica pokazala, se je je-
la že obračati proti njim.

Kapetan Clifford je preso-
dil, da so morali tam že re-
šiti prvi, večji čoln in se zdaj
pripravljajo, da rešijo še dru-
gega. Ta domneva se je res
izkazala za pravilno, zakaj
prvi, ki ga je Clifford zagle-
dal, ko je zadnji splezal na pa-
lubo, je bil njegov krmar.

Toda navzlic temu je ka-
petanu ob pogledu na mor-
narja zledenela kri v žilah;
krmarjev obraz je bil mrliško
bled in spačen od groze,
in kapetan se je moral naslo-
niti na ograjo, da ni omahnil,
ko ga je mornar vprašal:

„Kje pa je vaša žena, ka-
petan? Ali je ni pri vas?“

„Pri meni... moja žena?
Saj je bila vendar v vašem
čolnu!“

„Vsemogočni — ne!“

Mornarji so se zmedeno vikaje in z obrazi, spačenimi od strahu, zgrnili okoli krmarja in kapetana. Zakaj ljubezniva in vsem draga gospa Fanny Cliffordova se je moštvo zdela malone neko višje bitje, ki so ga vsi oboževali.

Iz nezveznih besed, klicev in pretrganih stavkov krmarjevega poročila je prišla kmalu na dan katastrofalna resnica: kapetanova žena, ljubljenska vseh, je bila ostala na ladji, sama, brez pomoči, izročena zanesljivi smrti.

Stvar je bila jako enostavna: Cliffordova žena je bila šla z moštvom prvega čolna do kraja ledu, ko so se drugi vkrcali, pa je opazila, da lega megla na morje, in kot izkušeni pomorščakov ženi, jo je tisti mah izpreletela misel, da se bosta čolna v megli zgrešila. „Ostanem pri svojem možu!“ je odločno vzkliknila in skočila nazaj na led. Vsem se je to zdelo razumljivo in nikomur ni niti na um prišlo, da bi jo hotel zadržati.

Moštvo drugega čolna med tem še ni prišlo; žena je pomahala krmarju v slovo in vzkliknila: „Naproti jim pojdem! Kar odplujte!“ In čoln je res odrinil in čez nekaj sekund ga je zagrnila megla, da jim je izginilo izpred oči ledovje in vse, kar je bilo na njem.

To je bilo poslednje, kar so videli o njej. V gosti megli je morala zgrešiti pot in je šla morda nekaj korakov mimo kapetana in njegovega moštva, ne da bi ju bila opazila in ne da bi jo bili oni opazili.

Lahko si mislite, kako je moralo biti nesrečnemu kapetanu pri duši: bil je kakor brezumen, na vsak način je hotel skočiti v morje v blazni nameri, da bi plavaje dosegel led. Le s silo so mu to prepričali. Kapetana jadrnice je ta strašna usoda tako presunila, da je storil celo več, kakor bi mogel zagovarjati pred lastniki ladje. Krenil je iz svoje

smerti in zavil proti jugu, dokler ni došel do ledenih plošč. Tam je križaril dva dni, a brez uspeha: „Carnatica“ ni bilo nikjer, jadrnica pa ni mogla brez nevarnosti prodreti skozi pas plavajočih ledenih plošč do masivnega ledu; zato se je morala brez uspeha obrniti.

Cliffordov obup se je umaknil mrki brezbriznosti, ki je bila še pretresljivejša in strašnejša od divjih izbruhov bolesti, ki so ga bili prej premogli. Šele ko se je jadrnica bližala Capetownu v Južni Afriki, se je to stanje izpremenilo. Clifford je postal manj odljuden, njegov mrki obraz se je pomiril. Bil je slika moža, ki se je prebil do trdnega prepričanja in neomajnega sklepa.

V Capetownu je Clifford opremil lahko dvojamborko in z njo na lastno pest odrinil v antarktične vode; bil je trdno prepričan, da njegova žena še živi. Vse njegovo moštvo je ostalo pri njem. Pot pa je bila zaman, čeprav so neustrašno kljubovali vsem nevarnostim in preiskali s plavajočim ledom pokrito morje v vseh smereh. Obrnili so se šele takrat, ko so jim pošle že vse zaloge živil.

Še enkrat je Clifford poskusil — spet brez uspeha. Potlej pa je bilo njegovih sredstev konec in moral je opustiti iskanje, ki je bilo v očeh vsakega pametnega človeka popolnoma brezupno. Če rečem: vsakega pametnega človeka, ne mislim Cliffordovega moštva. Docela razum-

VSAK DAN 1 VPRAŠANJE

Odgovori na 281. str. 11

1. Koliko prebivalstva šteje Poljska?
2. Katero mesto imenujejo severni Pariz?
3. Katero mesto ima največjo površino?
4. S katero nogo stopi duhovnik najprej na oltarske stopnice?
5. V katerem jeziku se piše „jaz“ vedno z veliko začetnico?
6. Koliko meri angleški jard?
7. Katera država leži med Francijo in Španijo?

ljivo je, da ni bil več odgovoren za svoja dejanja, vendar je čudno, da je njegova fiksna ideja premotila tako trezne in izkušene ljudi, kakršni so bili njegovi prejšnji in tedanji oficirji in pomorščaki. Zakaj povedati moram pri tej priliki, ljudje, ki so zdaj služili na ladji „Lady Godiva“, so bili isti, ki so bili na „Carnaticu“, in vse brez izjeme je prešinjala neomajna vera njihovega kapetana, da bodo vendarle še našli „Carnatic“ in kapetanovo ženo. Zato so služili samo na ladjah, ki so vozile po Južnem Atlantiku in Indijskem oceanu. Celo krmar je ostal; že zdavnaj bi bil lahko postal kapetan, pa ni hotel zapustiti svojega kapetana in ga je spremljal na vseh njegovih vožnjah.

Krmar mi je pripovedoval vso to istorijo, in njegova trdna vera v kapetanovo iluzijo je izvirala pač od tod, da je po rodu Norvežan in kakor mnogi njegovih rojakov nagnjen k mistiki. Ole Johannsen je nekoč ves večer, ko je bil na straži, z menoj o tem govoril in — kar odkrito priznam — mojo prvotno nejevero jako omajal.

Toda ne z okolnostjo, ki se je njemu zdela tako tehtna in je temeljila na vkoreninjenem kapetanovem prepričanju; namreč v prvi vrsti na sanjah, ki so se mu vedno in vedno pojavljale in mu vselej kazale njegovo ženo na palubi z ledom vklenjenega „Carnatica“. To je bilo seveda popoln nezmisel in zgolj zamenjava vzrokov in učinkov. „Carnatic“ je bil, ko smo ga zapustili, še popolnoma nepoškodovan in sposoben za vožnje po morjih. Zato je bila upravičena domneva, da se navzlic temu, da na njem ni posadke, ne bo kar na lepem potopil. Zakaj znano je, da časih ladje, ki jih moštvo zapusti kot hudo poškodovane, še po mesece in leta same križarijo po morjih in kljubujejo vsem viharjem.

Se nadaljuje

„TRADER HORN“

(KLIC PRAGOZDA)

Dnevnik W. S. VanDyka,

voditelja Metro-Goldwyn-Mayerjeve filmske ekspedicije po Osrednji Afriki

Polinezijci (otočani Južnega morja), so večji in bolj razviti kakor črnici Osrednje Afrike. Na poti iz Mombase sem neprestano gledal po krepkih, lepo raslih domačinih, pa nisem nikogar videl. Če je bil velik, ni bil razvit ali pa je imel kako drugo „lepoto“ hibo. Tisti redki, ki bi bili vsaj približno ustrezali mojim željam, pa so bili že zaposleni kot delavci in niso mogli razveljaviti pogodbe.

Pod večer smo se vrnili v naše izhodišče. Stanujemo tam, kjer je prenočil waleški princ, ko se je tu mudil. Jutri krenemo proti Masindu, kjer se sestanemo s svojimi nairobi-

skimi tovariši. Upam, da se bodo vsi že dodobra odpočili od naporov dolge vožnje in da nas bo tudi prtljaga že čakala.

Masindi (Uganda), 22. maja

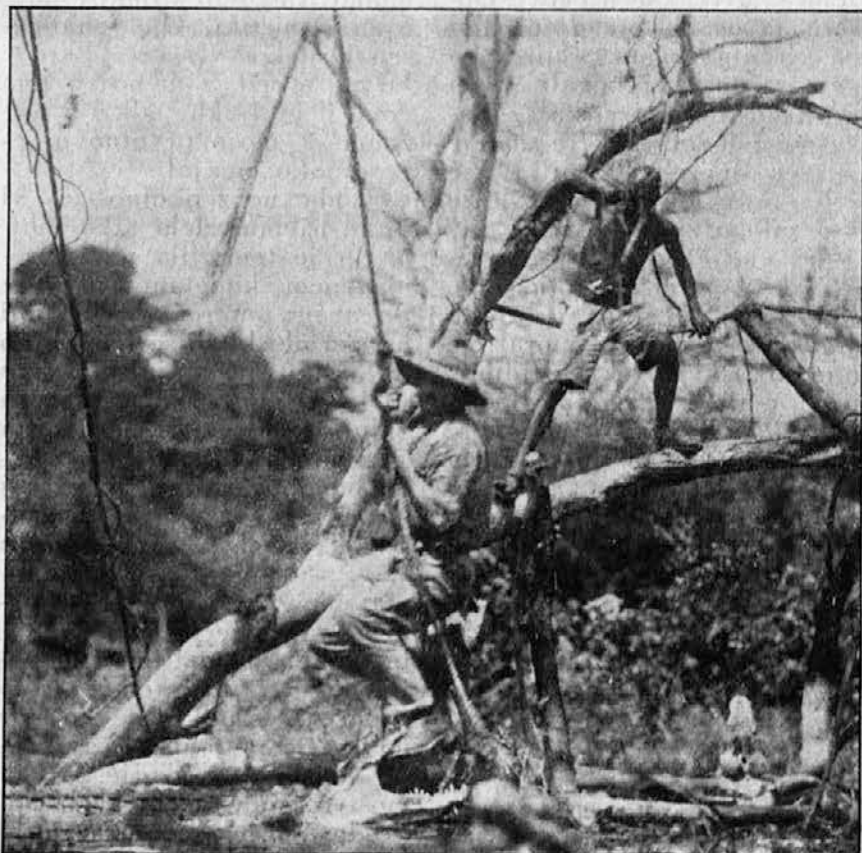
Prvič kar smo v Afriki, je zbrana vsa naša ekspedicija. Ko smo prišli v Mombaso, je bil en operater že odpotoval v Nairobi — ko smo prispeli v Nairobi, se je operater vrnil v Mombaso, kjer je filmal kulturni film o trgovanju s slonovino. Vedno je torej kdo manjkal, zdaj pa smo, kakor sem že rekel, prvič vsi polnoštevilno zbrani. V malem hotelu, kjer smo se nastanili,

smo zato priredili veliko svečanost.

Z velikim zanimanjem sem poslušal, ko so mi pripovedovali, da so se nekateri člani naše ekspedicije že bali, da nismo tistih deset dni, ko smo stikali za pritlikavci, poginili. Naš glavni operater Clyde de Vinna se je bil dogovoril z radijsko postajo, da bomo vsak večer s svojo oddajno postajo na kratke valove javljali, kje smo. V Arui, na meji belgijskega Konga, pa nam cariniki niso dovolili, da bi vzeli radijski aparat s seboj v belgijsko področje. Tako smo bili navezani samo na brzozjav, a slučaj je nanesel, da smo šele zadnji dan prišli do prve postaje. Zato je radijska postaja v Nairobi razglasila, da ni od nas in o nas prejela nikakih vesti, prav tako so izostale brzozjavke, lovci, ki so prišli iz Arue, pa so razširil alarmantne vesti o divjih zvereh in ljudožreih. Tako ni čudo, da je našo ekspedicijo prevzel strah in da so nas nekateri že imeli za mrtve...

Jutri se spet odpravimo v Batiabo, to pot vsi. Najel sem „Samuel Baker“, največjo ladjo, kar sem jih mogel dobiti, in dva vlačilca, ki naj bi nas prepeljali do Panyamurja, kjer smo nameravali napraviti prve posnetke.

Naš devet ton težki generator, ki je nenavadno važen pripomoček pri vsakem snemanju, ki ga je pa strašno težko prevažati, nam je spet hudo nagajal. Morali smo dobiti posebno dovoljenje ugandske vlade, če smo ga hoteli vzeti s seboj. Največja težava, ki jo tukajšnji mostovi preneso, je namreč pet ton. Ko smo naposled imeli dovoljenje v rokah, je vstalo vprašanje: kako čez mostove? Možja, ki sta generator spravila iz Kampale v Masindi, sta vredna posebne pohvale, zakaj pot je dolga 150 milj. Odpotovala sta snoči in sta se vso noč vozila po močvirju in džungli. Na poti sta srečala

NOGE BI PA BILO SKORAJ ŠKODA! PRI FILMANJU „TRADER HORN“ TOLIKO DA NI KROKODIL POMOŽNEMU REZISERJU ODTRGAL NOGE

vse mogoče divje zveri, a vendar sta že ob sedmih zjutraj prispela semkaj. Samo dvakrat sta se morala ustaviti: najprej pri nekem mostu, ki se jima je zdel pretrhel in sta ga morala podpreti, drugič pa ju je ustavila neka levinja, ki je trdovratno vztrajala sredi ceste in se jima ni hotela umakniti.

Razumljivo je, da je naša namera z izletom na Murchisonsove slapove težka in nerodna stvar. Guverner, ki je bil z nami jako ljubezniv in je na primer med mojo odsotnostjo pogostil Harryja Careya in Edwino Booth in druge igralce, nam ni dal dovoljenja. Rekel je, da ima zadnjo besedo glavni zdravnik dr. Carpenter, češ da tod straše muhe tse-tse, ki prenašajo bacile spalne bolezni. Toda dr. Carpenter bi moral, preden nam da dovoljenje, sam iti do slapov in na lieu mesta stvar proučiti.

Tako moramo počakati v Panyamurju na njegovo odločitev. Upam, da jo pričakamo v lepem vremenu.

Panyamur (Uganda), 24. maja

Tole, dragi bralec, je Afrika. Gori sem napisal Panyamur, pa ni točno, ker smo še tri milje daleč od njega.

Prispeli smo semkaj večeraj popoldne. Na tej točki, na severnem bregu Albertovega jezera, se Viktorijin Nil zlije z Belim Nilom v labirintu papirusov in bujne flore.

Iz našega taborišča, ki je od vode kako miljo daleč, vidimo, kako se Viktorijin Nil vije ravno proti nam. Da se ognemo nevarnostim, ki nam groze od mrčesa, krokodilov in kač, smo se utaborili zunaj močvirja. Tipično za ta kraj je gosto rastlinstvo s papirusom in visoko travo.

Dobili smo kako miljo od obale imeniten prostor za taborišče, in sicer pod senčnim drevjem. V nekaj urah so možje populili visoko travo, pri čemer so pobili veliko kačo. Nato so postavili šotore.

„Samuel Barker“ in vlačilca so vsidrani. Albertovo jezero je tako plitvo, da ladje, ki segajo nad tri čevlje globoko, ne morejo voziti po njem.

Danes smo si pod vodstvom Mr. Wallerja uredili taborišče. V kuhinji baš pripravljajo zajtrk. Nekaj mož utira pot do pristanišča, drugi pa si dajejo opravka v šotorih. Pod senčnim drevsom smo postavili vrsto zasilnih naslanjačev, v katere so se člani naše ekspedicije z zadovoljstvom zavalili. Gramofon je seveda že navit in svira „Pogansko ljubezen“.

Clide de Vinna pravkar razpenja med dvema visokima drevsoma anteno za svoj radio. Beli človek je prišel v Panyamur...

Jutri se začne delo.

Panyamur (Uganda), 27. maja

Danes smo napravili prve posnetke za „Trader Horn“. Zjutraj smo razbili steklenico šampanjca na kameri Clida de Vinne, da svečano proslavimo začetek filmanja.

Na razpolago imam sto junter tipične afriške krajine, popolnoma ravne in obrasle samo s slonovsko travo in papirusom. Dalje tri igralce za glavne vloge: Harryja Careya, ki igra Trader-Horna, Duncana Renalda, ki igra vlogo malega Peruja, in Edvino Booth, ki igra belo boginjo Nino. Dalje mi je na razpolago mesto z domačini, komaj dve milji od tod. Imam Reda Goldna, najboljšega pomožnega režiserja, kar jih poznam v filmski industriji, in potem celo vrsto marljivih pomagačev, pred vsem Clida de Vinno, šef-operaterja, in njegova pomočnika, ki jamčita za prvovrstno fotografiranje.

Mr. Barnes, eden izmed lovcev, me je seznanil s poglavarjem sosednega plemena, ki je svojim podanikom dovolil, da delajo za nas kot nosači, igralci, delavci in da nam pomagajo v vsem, dokler ostanemo v Panyamurju. Povedal sem to Mr. Morganu in mu obenem naročil, naj zgradi prodajalno in hišice za pet črnskih hišic — natanko po izvirniku. V dveh dneh morajo elektrotehniki v vsej okolici napeljati električno, tako da bomo prodajalno in hišice lahko oskrbeli z razsvetljavo. Rekviziter si je v tem priskrbel potrebne kostume, orožje in druge stvari, dalje dve živi opici, 55 let stare arabske puške itd.

Pomožni režiser je dobil nalogo, da vsak večer z domačini poskusi prizore, ko opravijo svoje dnevno delo. Naposled sem še sam poučil glavne tri igralce zastran njihovih kostumov, mask itd.

Zato sem bil zelo zadovoljen, ko sem drugo jutro videl, da so vse moje zapovedi do pičice izvršene — navzlic vsem težkočam, indolenci domačinov, nezanesljivosti pomožnih delavcev in našemu neznanju črnškega jezika.

TRADER HORN PRIPOVEDUJE V MGMovem ATELJEJU O SVOJIH DOZIVLJAJIH. S STROPA VISI MIKROFON

SRCJE V OKOVIH

Roman

Napisal Mirko Brodnik

Ta roman je začel izhajati v 9. številki letošnjega letnika „Romana“. Današnje nadaljevanje je deseto. Novi naročniki lahko dobe še vseh prejšnjih devet nadaljevanj.

Drugi del

IZKUŠNJAVKA

„Vzemita to s seboj,“ jima je rekla. „Utegnilo bi vama dobro služiti. Pred vsem orožje,“ je dodala.

Tako suho je rekla te besede in vendar sta oba prav dobro čutila, da se s težavo premaguje. Videla sta njen žalostni, obupani obraz, ki je govoril čisto druge besede kakor njene ustnice. Branka je zabolelo srce. Stopil je k njej in jo pobožal po roki.

„Nadja, ne bodite žalostni. Saj bo vse kmalu pri kraju. Vaši se vrnejo in potem bo vse dobro.“

„Ne, ne,“ je odkimala. „Ne vrnejo se. Dobro vem. In vendar... vendar moram ostati tu.“

„Zakaj, Nadja?“

„Ne smem vaju ovirati pri begu. Še brez mene se bosta težko izkopala iz nevarnosti...“

Umolknila je in žalost ji je legla na obraz. Njena roka je nervozno mečkala robec. Pogled ji je počasi romal k oknu, odkoder se je videlo v daljavo po brezkraini planoti in v gozd, ki je kakor velik črn madež vstajal iz snega. Vse je bilo zavito v tišino. Poveljnik je bil odpeljal vojske na vaje in grad je bil skoraj prazen.

Potem se je Nadjin pogled nenadoma zjasnil, kakor bi jo bila prevzela srečna misel. Bežen nasmešek je preletel njen obraz, toda izginil je prav tako, kakor je bil prišel.

Njene velike oči so se nenadoma uprle v Branka, da mu je kar čudno postalo pri srcu. Takih pogledov ni bil vajen. Preveč so ga spominjali... sam ni vedel česa.

„Kmalu pride večer,“ je rekla Nadja. „Poglejte, kako pada počasi mrak na zemljo. Kakor bi se plazil mimo nas in nas hotel skriti drugega pred drugim. In morda nas bo skrili in ko bo dan, nas ne bo nikjer več... nikjer...“

Umolknila je. Branko jo je začudeno pogledal. Kaj pomenijo te besede, ki jim ni vedel zmisla?

In potem se mu je spet začela v obraz.

„Da, mrak, sam mrak... in ljudi loči... prijatelje loči, več kakor prijatelje. In v njem pozabijo na vse, tudi nase. Pa pride spet dan... drugi dan... tretji dan... in kakor bežne sence se spet najdejo in pozabijo, kaj je bilo, in spet žive drug ob drugem, drug za drugega...“

Kaj naj pomenijo te skrivnostne besede? Kdo naj jih razume? Branko si je zaman razbijal glavo. Stopil je k Nadji in jo prijel za roko. Čutil je, kako je ta roka hladna, kakor bi bila mrtva. In ji je tiho rekel:

„Nadja, kaj ste hoteli reči s temi besedami?“

Stresla je z glavo, kakor bi se bila prebudila iz sanj, in si potegnila z roko čez čelo:

„Kaj sem rekla?... Sama ne vem...“

„Nadja, kaj vam je?“

Grenko se je nasmehnila.

„Moj Bog, ko bi sama vedela! In to je že od takrat... Ne, ne, zakaj bi vama pravila. Ne bi mi verjela. Tako čudno je, tako strašno in vendar je resnično do slednje besede...“

Umolknila je. Dolgo je premišljala in se obotavljala. Potem je nenadoma rekla:

„Vseeno vama povem, da me ne bosta krivo sodila.“

Sedla je na posteljo in začela tiho pripovedovati.

„Moj oče je bil visok uradnik na dvoru. Med carjeve zapupnike so ga šteli in to mu je nakopalo dosti zavidnežev in nasprotnikov, ki so ga očrnili pri carju. Prestavili so ga daleč v Sibirijo. To je bilo tisto leto, ko se je poročil...“

Prav za prav sama ne vem, kdo je bil kriv. Oče mi ni nikdar hotel vsega povedati. Nerad je govoril.

Naselil se je z mojo materjo v majhnem gradiču, ki stoji še danes, če ga niso rdeči požgali in razbili. Ker je vedel, da iz Sibirije ne bo prišel tako hitro nazaj na dvor, ga je kupil. Tam sem prišla na svet. To je bilo pred devetnajstimi leti.“

Umolknila je in se zamislila, kakor se ne bi mogla vsega spomniti. Šele čez nekaj časa je nadaljevala:

„Mladosti se prav malo spominjam, samo to vem, da je bilo strašno dolgočasno. Lahko si mislite. Prave družbe nismo imeli in očeta je bolela ta nezaslužena kazen. Tih je postal in zmeraj je bil najrajši sam zase. Edina zabava mu je bil lov. Časih se cele dneve ni vrnil domov. Ko mi je bilo dvanajst let, me je vzel prvič s seboj. Streljati sem se že zgodaj navadila, saj pravijo, da se Sibirci prej nauče ravnanja s puško kakor očenaša.“

Ne vem, kako sva potem izgubila pravo pot in zašla v gozdu. Dva dni sva blodila tam. Šele proti večeru sva zagledala neko kočico. V njej je

bila samo stara ženska. Prijazno naju je sprejela in nama dala jesti. Vendar sem že prvi trenutek začutila nekakšen strah, nekaj kakor gnus pred njo. Ne vem, kaj je bilo temu vzrok. Oče ji je povedal, kdo je, in takrat so se ji zasvetile oči. Čedalje bolj sem se je bala.

V izbi, ki je bila kuhinja in spalnica hkrati, je imela toliko navlake, da se menda še sama ni nič spoznala v njej. Okrog ognja je imela prislavljenih nešteto lončkov; oče je menil, da kuha domača zdravila. Povedal mi je tudi, da sva najbrž zašla k starki, o kateri pripovedujejo kmetje, da je čarovnica in se je vsi boje. Sicer sem se njegovim besedam smejala, a vendar mi smeh ni prišel od srca.

Ko sem potem pogledala po kuhinji, sem opazila blizu ognjišča majhen zaboj, ki je bil prav čudno poslikan. Neko skrivnostno sikanje je prihajalo iz njega. Takrat nisem vedela, kaj je v njem, zvedela in zavedla sem se šele takrat, ko bi bilo že skoraj prepozno.

Spet ji je zastala beseda. Branko je čutil, da jo pripovedovanje muči, in že jo je hotel prositi, naj ne obuja teh žalostnih spominov, toda prav takrat je spet povzela:

„Gori čisto pod streho je bilo nekaj sena in tam nama je pripravila prenočišče. Pozna noč je že bila, ko sva legla k počitku. Čeprav sem bila utrujena, vendar nisem mogla zaspati. Nemirne slutnje so me mučile in mi niso dale spati. Šele čez dolgo sem zadremala.

V nemirnih sanjah sem se premetavala po senu. Nenadoma pa mi je v spanju prišlo na uho tisto sikanje in čisto blizu je bilo. Napol sem spala napol bdela, in zdelo se mi je, da se skriva v temi nekaj strašnega, da me uklepa v svojo oblast in mi jemlje vso voljo. Dvoje majhnih, kakor igla ostrih oči se je upiralo

Kolinska
TVORNICA CIKORIJE

OKUSNA IN ZDRAVA
je
KOLINSKA KAVA!

vame, nekje daleč pa sem videla v slabotni mesečini od sovraštva spačeni starkin obraz. Kriknila bi bila, pa nisem mogla, krč je stisnil moj jezik in moje telo. Niti rok nisem mogla premakniti, aa bi si zakrila obraz pred posebljeno grozo, ki je strmela vame.

In potem je prišlo spoznanje. Nenadoma sem se spomnila, odkod je prišlo to sikanje, in čigavo je bilo. Tako blizu, da bi jo bila lahko z roko dosegla, je ležala pred menoj v svitek zvita velika kača. Njena glava se je vzpenjala in sikala proti meni.

Moj Bog, če pomislim na tisti trenutek!

Drhtela je kakor trepetlika.

„In potem.“ je nadaljevala, „potem je krč nenadoma popustil. Planila sem pokonci in zbudila očeta. S kopitom puške je kači razbil glavo. Tedaj sem zagledala starkin obraz. Spačil se je. Takrat sem šele vse razumela. Ona je spustila kačo k nama, iz golega sovraštva... sama ne vem

do česa. In ko je videla, da se ji je namera izjalovila, se je splazila k vratom. Hotela je zbežati.

Tudi oče je to videl. In potem... O Bog!”

Nadja je bila bleda kakor zid. Težko je dihala in morala se je nasloniti na rob postelje, da ni omahnila.

..... potem je... planil za njo... in preden sem mogla zaklicati... je starki s puškinim kopitom razbil glavo...”

Moči so jo jele zapuščati. Branko jo je komaj prestregel, da ni padla.

„Strašno je bilo, strašno...“ je zaječala. „Kadar se spominim tega dogodka, me obide groza... In od takrat mi je ostalo nekaj kakor...”

Krčevito se je oprijela Brankove rame:

„Ne vem, kako bi vam povedala. Kadar se zgodi kaj čudnega, nepričakovanega, vidim vnaprej... čisto razločno vidim v sanjah... in ko se zbudim, pozabim... In vselej sanjam bedeca...”

Branko se je zgrozil.

„Nadja, molčite, prosim vas!”

„Ne, vse morate zvedeti. Vi ste prvi, ki je to čul. Prisegla sem očetu, da nikomur ne povem, dokler bo živ. Molčala sem, Molčala sem tudi potem, ko ga ni več bilo. Vi ste prvi...”

V vročici je govorila te besede, da so kar bruhalo iz nje. Potem pa je spet utihnila. Gledala je Branku v obraz in on je sedel zraven nje in sam ni vedel, kdaj je njegova roka začela božati njene lase. Smilila se mu je. Zdelo se mu je kakor otrok, ki si ne ve pomagati. Potem se je pomirila. Globoko se je oddahnila in nežna rdečica se ji je vrnila v obraz.

„Zdaj veste vse.“ je rekla. „Dolga leta me je morilo. Nikomur nisem mogla odkriti. In kolikokrat bi se bila skoraj izdala!”

Naj vam povem, kaj se je zgodilo pred nekaj meseci. Jezdila sem po grajski okolici.

Pozno zvečer je že bilo in morala bi se bila vrniti domov. Konj pod mano se je jel že sam obračati in siliti nazaj, toda nekaj mi je velelo, da moram tam ostati, da moram odjezditi nekam drugam, in sama nisem vedela, kam. Kakor neka omotica me je obšla. Sama se nisem zavedla, kdaj sem pognala konja. Nenadoma sem se znašla daleč proč od doma, na samotni ravnini, blizu majhne hiše. Tedaj sem opazila, da se iz nje vali gost dim. Naglo sem odprla vrata in videla, da gori. V hiši so bili trije otroci. Najstarejši je imel komaj štiri leta. V zadnjem trenutku sem jih rešila, da niso zgoreli. Če me ne bi bila takrat vodila tajna sila, ki ji ne vem vzroka in postanka, bi bili zgoreli...

Pred leti sem v Petrogradu vprašala znanega okultista, kaj naj to pomeni. Rekel mi je, da je to moč svete kače, ki preide na človeka, ki ga kača ni mogla ubiti... Sam Bog ve, ali je na tem kaj resnice...

Branko jo je z grozo poslušal in ni rekel besedice. Kaj naj ji vendar reče v tolačbo, ko bi bila vsaka beseda udarec po vodi! Nikdar ni čul o takih skrivnostih, nikdar ni verjel vanje, in zdaj naj on uči in tolaži njo, ki je vse to doživela!

Potem se je spomnil njenih besed, ki jih je podzavestno izrekla, preden je povedala svojo zgodbo. In še bolj nerazumljive so mu postale, še bolj skrivnostne. Le kaj naj pomenijo? Kaj?

D v a n a j s t o p o g l a v j e BREZ SLEDU

Počasi, da sami niso vedeli kdaj, je padel mrak na zemljo. V sobi je postalo temno. Nadja je še zmeraj sedela na postelji in molčala. Branko je slonel ob oknu in gledal na poljano, ki je bila že vsa v temi, Janez pa je stal ob vratih in pazil. Vedel je, da je mladi poveljnik v gradu in da bi vsak trenutek utegnil

stopiti v sobo in jih presenetiti.

In potem sta spet začula njen vroči glas:

„Bog ve, kaj bo jutri? Morda bosta še tu, morda že daleč, daleč, in bosta pozabila name...“

„Ne bova pozabila,“ je nemirno rekel Janez. „Ne, ne...“

Sam se je prestrašil lastnega glasu. Preveč je povedal. V temi je videl, kako je Nadja nenadoma dvignila glavo in pogledala proti njemu.

„Nadja, za vas se bojim,“ je rekel Branko.

„Ni se vam treba bati,“ se je žalostno nasmehnila. „Pazila bom. In ko kozaki odidejo, se ne bo nihče menil zame.“

Branko ji ni mogel oporekati. Videl je, da je trdno odločena ostati tu v tem nevarnem gnezdu in da je vsaka beseda zaman. Stopil je k njej in se naslonil na posteljo.

„Da, morda že nocoj,“ je rekel tiho. „Morda že nocoj. Bog ve, kaj naju čaka jutri, ali bova še čakala zoro. Če naju opazijo. Če naju zasledijo... Ne bo z rožicama posuta najina pot.“

„Pogumna sta in pogumnim pripada svet,“ se je takrat nasmehnila. Njen glas je bil nekam trd in prisiljen, in Branko je čutil, da ni mislila izgovoriti teh besed, da so ji kakor nehote prišle na jezik. Potem je stresla z glavo. „Rešila se bosta, dobro vem...“

Omahnula je na posteljo. Branko je priskočil in jo dvignil.

„Kaj vam je, Nadja?“

VSAK DAN 1 ODGOVOR

Na vprašanja na 279. strani

1. 31 milijonov (po štetju 1. januarja 1951).
2. Kodanj.
3. Berlin (za 100 km² več kakor New York).
4. Z desno.
5. V angleščini: I (izg.: aj).
6. 915 cm.
7. Andorra.

Dolgo mu ni odgovorila. Strmela je vanj kakor v tujca, ki ga še nikdar ni videla. Potem se je počasi zdramila.

„Kaj je bito? Ali sem spet sanjala?“

Branko ji ni odgovoril. Vstala je in jela hoditi po sobi. Branko jo je začudeno opazoval. Potem je stopil k Janezu in mu jel nekaj pripovedovati. Tako sta bila zaptopljena v svoj pogovor, da niti opazila nista, da je med tem Nadja odšla po skrivnem izhodu iz sobe.

Opazila sta to šele takrat, ko je Janez nenadoma začul korake na stopnicah — korake, ki jih je tako dobro poznal. Naglo se je ozrl po sobi in videl, da Nadje ni več.

Trenutek nato je vstopil mladi kozaški poveljnik.

„Nocoj o polnoči čakajta v sobi. Moj stuga vaju pride iskat. Jaz vaju bom čakal na križpotju za gradom. Voz je v gozdu. Hrane in orožja si preskrbita sama. Tudi toplih odej in obleke. Zunaj bo mraz.“

Molče sta prikimala. Njegove besede so bile tako nepričakovane, tako naravnost izgovorjene, da niso dopuščale nikakega dvoma. Niti zahvaliti se mu nista utegnili.

„Kar vzameta s seboj, si poiščita v gradu. Vse vama je na razpolago. Pazita le, da ne napravita preveč hrupa. Ne bi hotel, da bi moji vojaki vaju beg opazili.“

„Pazila bova.“

„Torej o polnoči!“ je rekel še enkrat. Potem se je obrnil in naglo odšel.

Janez in Branko sta bila še zmeraj tako presenečena, da nista prišla do besede. Nemo sta strmela v vrata, dokler niso njegovi koraki utihnil.

Nato sta se zamišljeno obrnila. Na postelji so ležale stvari, ki jih je pustila Nadja v sobi. Vse je bilo tam, kar sta potrebovala za beg.

„Na vse je mislila,“ se je trpko nasmehnil Janez. „Res,

prav na vse. Še čaja ni pozabila."

„Kje je zdaj?“ je nenadoma vprašal Branko.

„Doli v svojem skrivališču.“ je odvrnil Janez. „Ali naj jo grem iskat?“

„Da, pojdi,“ mu je velel poročnik. „Zahvaliti se ji moram za vse, kar mi je dobrega storila. Bog ve, ali bi zdaj že stal na nogah, če ne bi bilo nje. Pravi angel je. Da, pojdi jo iskat.“

Janez je bil že pri oknu in v temi iskal vzmet, ki je odpirala vhod pri oknu. Potem je Branko čul, kako so se skrivna vrata za njim zaprla. Sedel je na posteljo in čakal.

Neki nemir je bil v njegovem srcu. Čutil ga je, a vendar si ga ni znal razlagati. Kaj naj pomeni? Ali so morda zle slutnje, ki se utegnejo uresničiti, ali je samo izmučenost in napetost živcev? Nemo je strmел v temo in čakal, čakal...

Potem je začul, da se je tajni izhod spet odprl. Napel je oči in videl, kako se je razmaknil zastor. Izza njega je stopil Janez. Počasi je šel proti postelji. Bil je sam.

Nje ni bilo...

„Kje je Nadja?“ je skočil pokonci in prijel Janeza za rame.

Sluga je samo pobesil glavo.

„Ni je... izginila je...“

Trinajsto poglavje

BEG

Leno kakor še nikdar so tekle ure tisto noč. Branko se je nemirno premetaval po postelji in čakal, čakal... Ne-ka bojazen za Nadjo mu je razjedala dušo. Tudi Janezu. Prepričan je bil, da je nikdar več ne vidi, in šele zdaj je občutil, kaj mu je bila, kaj je z njo izgubil. Kakor bi mu bil nekdo iztrgal srce... Takrat se je šele zavedel, kako sama bosta poslej z Brankom. Štirikrat je šel skozi tajni izhod v podzemlje. Štirikrat se je vrnil in vselej bolj bled in

„ROMAN“ STANE

1 mesec 8 Din, ¼ leta 20 Din, ½ leta 40 Din, vse leto 80 Din. Na razpolago še vse številke. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393.

Za inozemstvo, na leto:

v Angliji 9 šilingov, Avstriji 14 šilingov, Belgiji 14 belg, na Češkoslovaškem 70 kron, v Egiptu pol funta, Franciji 50 frankov, Holandiji 5 goldinarjev, Italiji 40 lir, Nemčiji 9 mark, Severni Ameriki 2 dolarja. — Za ostalo inozemstvo na leto 120 Din v valuti dotične države, pol leta pa 60 Din. — Denar (veljavne jugoslovanske ali tuje bankovce ali ček) pošilite v lastnem interesu v priporočenem ali pa denarnem pismu.

Posamezne številke:

V Jugoslaviji po 2 Din. Dobe se v trafikah, knjigarnah in kolodvorskih prodajalnah. Kjer „Romana“ nimajo, zahtevajte, naj ga naroče. Direktna naročila izvršimo šele po prejemu zneska v bankovcih ali veljavnih znamkah. V Italiji stane posamezna številka 80 stotink. Rokopisov ne vračamo. Za odgovor priložite znamko. — Oglasi po tarifi.

nesrečen je bil njegov obraz. Kakor bi se bila vdrla v tla: Nadje ni bilo nikjer, nikjer ni bilo sledu za njo...

Kakor izgubljen je hodil po sobi. Potem se je spomnil, da se mora pripraviti za beg. Zbral je še nekaj reči, ki bi jima utegnile služiti. Ko je imel vse skupaj, je jel zavijati in povezovati v dva velika svežnja. Podzavestno je to delal. Vse v temi. Zdelo se mu je, da zdaj ne bi mogel prenesti luči.

Branko, ki je že davno slutil, da z Janezom ni vse v redu, je šele zdaj odkril, kaj ga je težilo. Smilil se mu je fant in hotel bi ga tolažiti, toda prav takrat se je v njegovih duši spet zbudila bol, ki ni bila nič lažja od njegove. Zbudil se je spet spomin na Zoro. Sirota, kaj zdaj dela? Kako mora obupovati, ko nič ne čuje o njem... Kaj bo rekla, ko izve, da je izginil, da je morda mrtev? In otrok, ki ga nosi pod srcem: kaj bo z njim? Kaj bo z njim, če se ne bo mogel vrniti domov, če se beg izjalovi? Šele zdaj se je zavedel, kako velik je bil njegov greh takrat, preden je odšel na fronto. Kdo mu ga odpusti! Samemu sebi ga ni mogel nikdar.

Pol življenja bi bil dal, če bi se mogel vrniti nazaj v čas, ko je bilo še vse drugače, ko se še ni zgodilo ono, kar bo morda zdaj postalo zanjo usodno. In takrat, ko je ho-

tel iti k njej in popraviti, kar je zagrešil, ko je hotel rešiti njeno in svojo čast, so mu preprečili. In kdo mu je preprečil? Stotnik Kregar, da on, iz zgolj nevoščljivosti in ljubosumnosti.

In potem je prišel tisti boj na življenje in smrt, tisti poraz, kjer je padla večina njegovih vojakov, kjer so najboljše obležali. In kdo je bil kriv?

Stotnik Kregar.

Mrzla polt ga je oblila, ko je na to pomislil. Da, stotnik Kregar, on je bil vsemu kriv. Prepozno je prišel, šele takrat, ko je bilo že vse izgubljeno.

Spomnil se je, kaj mu je Janez pripovedoval. Da je ležal ranjen. In rešiti ga je hotel, odnesti v zaledje. In kdo je to preprečil?

Stotnik Kregar.

Čedalje jasneje je stala pred njim slika poveljnika Kregarja. Čedalje bolj je videl, kako so vsi ti dogodki med seboj v zvezi, kako se prepletajo in družijo v enega. Strah ga je postalo. Ali je res vse to storil Kregar zato, da...?

Bal se je izpeljati te misli in jih izpremeniti v neomajno resnico, ki se mu je vsiljevala. Bal se je in vendar je dobro vedel...

In tedaj ga je prevzela misel:

„Kaj je bilo potem?“

Kakor tema brez luči je ležal pred njim čas od tistega trenutka, ko se je od krogle in sablje zadet zgrudil na tla. Še to, kar mu je Janez povedal, te teme ni moglo razjasniti. Spomnil se je šele trenutka, ko se je drugič zbudil iz nezavesti. Takrat je nekaj iskal. Da, njeno pismo in njeno sliko... Ni je bilo... Tudi to je Kregar vzel s seboj!

Brezplačno in neobvezno

lahko dobi vsak Vaš prijatelj in znanec

1 številko „Romana“

na ogled, če pošljete naši upravi njegovo ime in naslov.

Poljub v hlevu

Humoreska

Napisala Annemarie Annau

„Tako, zdaj pa poglej, Miha! Gotova sva! Ti je všeč?“ je vprašal slikar Čopič svoj potrpežljivi model, pastirja Miho. Pomolil mu je skico, ki jo je bil pravkar dogotovil in katere izvirnik je bil prav zares naš Miha. Pravi otrok prirode, zal dečko s temnimi kodri, iz čigar zagorelega obraza so veselo gledale v svet črne oči; k temu še bleščeči beli zobje in dvoje svežih rdečih ustnic — Čopič si ni slabo izbral modela.

Miha je pobožno pogledal svojo sliko.

„Semle poglej.“ Slikar mu je pomolil žepno zrcalce. Miha se je zadovoljno namuznil. „Dobro se je naredila,“ je rekel.

Šla sta z vrta, kjer se je umetnina rodila: Miha je stopil v hlev, slikar pa v hišo, da odloži svoje orodje.

Pristopil je zavaljeni krčmar in z resnim obrazom pokazal na stezo, ki je držala h gostilni. „Tujci gredo!“ je rekel z zadovoljnim nasmeškom.

„Prava reč!“ je odvrnil Čopič. „Nisem prišel sem, da bi sklepal znanstva.“

Hotelo se mu je samote, in zato se je umaknil novim gostom, šel v hlev in splezal na senik, kjer se je široko zleknil v dehteče seno. O, kako mu je to dobro delo! Kmalu je zadremal.

Tako je ležal morda pol ure, ko so mu udarili na uho človeški glasovi in ga poklicali nazaj v resničnost. En glas je bil Mihov, drugi... Resnično, to je bil srebrno čist glas mlade, brez dvoma tudi zelo lepe dame, ki se je spustila z Miho v poučen razgovor o njegovih kravah. Čopič je postal prav radoveden. Oprezno se je splazil na rob senika in pogledal dol v hlev. Slutnja ga ni varala. Tam je res stala dražestna mlada dama v lepo se ji prilagajoči po-

potni obleki, in zraven nje Miha, ki se mu je videlo, da je v zadregi.

„Kako ti je ime?“ je vprašala lepa neznanka.

Fant je krčevito popraskal hrbet črne krave. „Miha,“ je rekel nato in zardel do ušes.

„Lepo ime,“ je dobrohotno rekla gospodična, „in koliko imaš let?“

„Osemnajst,“ je odvrnil in jel še vneteje praskati kravo.

„Zal fant si, Miha,“ je nadomoma rekla gospodična.

Čopiča je v njegovem skričavišču zdajci obšla jeza na njegov model.

Dama pa je nadaljevala:

„Veš, naši polizani mestni gospodje so figo vredni! Tebi, Miha, bi pa še poljubček dala. Ali ga hočeš?“

Miha je bil rdeč kakor puran; nehote je sunkoma potegnul črno kravo za rep, da je nejevoljno zamukala.

„Sèm!“ je ukazala gospodična. „Roke na hrbet! Zapri oči!“

Kakor bi bil izgubil vso voljo, je fant ubogal in v prihodnjem trenutku je dobil cmok na lica. Tako j nato je neznanka po bliskovo izginila.

Tako nepričakovano odlikovani Miha je za trenutek obstal kakor pribit. Potem pa je svoje navdušenje spustil v vrisk, ki je bil tako divji, da so vse krave preplašeno zabuljile vanj.

Prisluškovalec na seniku je čudno naglo stopil skozi hlev, ne da bi ga bil srečni Miha opazil, in stopil na vrt. Tam so novo došli tujci po domače posedli za mizo, bila sta dva starejša gospoda z ženama in — dama iz hleva, ki se ji pravkaršnja pustolovščina ni prav nič poznala.

„Kako nedolžno se dela,“ je zamrmral Čopič nekam jezno pred se. „Le počaj!“ Z vljudnim pozdravom je stopil k tujcem, se predstavil in ko

so ga prijazno naprosili, naj se jim pridruži, prisedel, kar mu je bilo prav ljubo. V letovišču se ljudje kaj hitro seznanijo in tako ni minulo dolgo, da je bil naš slikar v živahnem razgovoru s tujci. Z velikim zadovoljstvom je sam pri sebi ugotovil, da ga mlada dama prav rada posluša; toda čigodka v hlevu kar ni mogel pozabiti. To ji mora povrniti!

„Ne morete si misliti,“ je rekel, „kako čudovito deluje planinska priroda na človeka. Vse razlike stanov izginajo pod njenim vplivom; mestne manire človek kar odloži in občevanje med meščani in vaščani obeh spolov postane neprisiljeno. Prav srčkano zgodbico sem nedavno doživel.“

In ji je podrobno popisal dogodek, ki mu je bil priča v hlevu „Pri vinski trti“. Kar koj se je videlo, da je postala mlada gospodična nekam nemirna, in ko ji je Čopič nazorno predočil prizorček s poljubom, je brez vzroka in s pomenljivo naglico vstala.

„No, no!“ je vzkliknil oče, vesel, rejen gospod. „Kam pa, Hermina? Zdaj postaja šele zanimivo!“

„Seveda, papa! Toda poglej tole rožo.“ Globoko in zaverovano se je sklonila k čisto navadnemu regratu, kakor bi bila odkrila najčudovitejšo rožo sveta. Čopič se ni mogel premagati in jo je ošinil s škodoželjnim pogledom. „Dovolj ima!“ si je rekel zmago-slavno.

Nekaj časa so se še pomenkovali, potem pa so šli vsi skupaj na izprehod skozi malo vasico, kjer sta Čopič in Hermina slučajno ostala precejšen kos poti za drugimi.

„Prav za prav bi morala biti jezna na vas,“ je rekla deklica in mu smeje se zažugala. „Ni bilo lepo, da ste me spravili v tako zadrego!“

Čopič je hlinil najgloblji kes.

„Prav imate. In zdaj ne vem, kako naj to popravim.“

„Tega ni moči popraviti.“

„O, pač.“

Varijeté

Napisał Aleksander Castell

(Gl. „Roman“ št. 15.—17.)

„Odhitel je v gostilno in se kmalu vrnil z Mihovo sliko.

„Ali bi jo obdržali za spomin?“

Hermína je zardela do vratu.

„Izvrstno!“ je zamrmrala. „Kakor bi živ stal pred menoj!“ Obrnila se je k slikarju. „Pravi umetnik ste, gospod Čopič. S hvaležnostjo vzajemem ta dar, če me ne bo zmeraj spominjal — na mojo pre nagljenost.“

„Ta mala pre nagljenost, draga gospodična, samo dokazuje, da teče v vaših žilah umetniška kri. Kdo ve, ali ne bi s kako srčkano planšarico drugače napravil.“

„Zelo ste prizanesljivi. Hvala vam!“ je rekla in potem odhitela v hišo, kamor so se v tem njeni ljudje že vrnili.

Čopič pa je zamišljeno krenil proti hribom.

Ko se je vrnil, je dobil vso družbo pri vinu in je prisedel. V pozni večerni uri so se ločili. Z velikim veseljem je občutil Čopič, da je Hermína njegov stisk roke odvrnila. Skrivaj, da ga drugi niso videli, je dvignil njeno roko ljubeče k svojim ustom, kar mu je brez odpora pustila.

Drugo jutro sta se dobila na vrtu in dosti sta si imela povedati...

*

Mlada zakonca Čopič in njegova žena sta še uživala medene tedne, ko ju je nenadoma obiskal tast. Začuden je pogledal sliko mladega fanta, ki je visela nad njuno posteljo.

„To je pa Miha od Vinske trte! Kako pride sem?“

Hermína je zardela, njen mož pa se je zasmel.

„Veš, očka, v tegale sva bila nekoč oba zaljubljena — kaj, srček?“

Naglo je odskočil, zakaj Hermína je zamahnila proti njemu. Ko so sedeli vsi trije za mizo, pa je Čopič trčil s svojo ženo in zašepetal:

„Na zdravje najinega neprostovoljnega ženitnega posredovalca — naj živi Miha!“

In zdaj je začela Saita stopati, počasi, obojavlja se, kakor da njen duh nekaj čaka. Potlej je vzela z mize knjigo, jo položila na mizico v kotu, stopila nazaj, se spet vrnila k mizi, vzela knjigo in jo dela pod Senarjev naslanjač.

Novinarji so zaploskali.

Njen sen je šel dalje. Vzela je zdaj najmanjšo od treh dolgih igel in se zbodla v levo laket. Ni se pokazala kri.

Senar je sedel sključen v naslanjaču. Obraz se mu je spačil v naporu volje. S strašno silo je vodil deklico korak za korakom.

Zdaj je prišlo tisto z noži. Senar je zaprl oči. Na parketu je bilo mrtvo kakor v grobu. Zdaj se je zaletela, skočila zleknjeno kakor palica skozi obroč, mimo ko britev ostrih bodal.

Vihar je vstal v dvorani. Kakor ogenj je šinilo navdajenje v množico.

Senar je spet odprl oči. Zastrmel se je v dvorano kakor v teman prepad.

Zdaj je prišla minuta, ki se mu je vselej zdela kakor cela ura: takrat ko sta on in množica pred njim sedela v pričakovanju in grozi brez diha, stisnjena v dve gubé.

Saita je že plezala po palici. Trs je zaprasketal. Zdaj

je bila na vrhu, z roko je prijela za obroč in se vzravnila. Stala je prosto ko kip. S sanjavi občutkom varnosti me sečnice.

V dvorani se ni čul niti diha.

Toda novinarji so bili napisali še več. Saita je do polovice splezala nazaj, splezala spet na vrh in negibno obstala.

Zdajci je Senar široko odprl oči. V parketu, ravno pred njim, je bil vstal neki gospod. Iztegnil je roke v zrak, kakor da jo hoče prestreči. Kakor v strahu, da nebesom in zemlji ne bi bilo več mogoče, da jo še dalje vzdrže v tej vratomni višini.

Senarja je izpreletelo: „To je on!“ in tisti trenutek ga je volja zapustila. Odprl je usta, kakor da hoče zakričati. Čakal je na padec... ena... dve... tri sekunde. Toda Saita je stala mirno kakor poprej.

„Še neka druga sila je, ki jo drži.“ ga je z grozo obšlo. Sklonil se je naprej, roke so se mu zasekale v kolena. Bilo mu je, kakor da mora zblazneti od onemoglosti.

Občinstvo je drgetalo, kakor da ne more več zadrževati diha.

Senar je drevenel v svojem strahu. „Mora dol... na glavo... na glavo...“ ga je izpreletelo.

In zdaj je začul tresk, kakor če streš oreh.

Krik je vstal iz teme k njemu, kakor tuljenje bičane, mučene živali.

Senar je planil pokoncu. Saita je ležala na tleh z zdrobljeno glavo. Kri ji je tekla iz možganov. Pokleknil je k njej, vzdignil roke, kakor da jo hoče braniti, in njegov rjav, nagubani, stari obraz se je razjokal. In solze so mu vse hujše lile po licih... Ni bilo človeka, med tisoči, ki ne bi bil verjel njegovi bolesti. Nihče ni slutil, da se je zgodil umor.

Polonica pozvanja k pomladi

Ureja Boris Rihteršič

Greta Garbo je samo ena

Napisal Tošo Dabac, šef Metro-Goldwynovega
presbiroja v Zagrebu

Boj v filmskem svetu je hud, zelo hud, mnogo hujši, kakor si mislijo gledalci filmov. Dosti je ljudi, ki bi si želeli filmske slave in bi žrtvovali vse, samo da bi lahko čitali svoje ime z velikimi črkami na filmskem platnu. Zato je brez dvoma dokaz talenta in sreče, če se komu posreči dvigniti se v prve vrste iz ogromne množice lepih deklet in moških, ki dneve in mesece čakajo na svojo srečo.

Talent in sreča. Da, oboje je potrebno, toda na vsak način je talent važnejši. Dostikrat se čuje, da je ta ali ona igralka postala zvezda po protekciji, toda to nikdar ni res. Režiser in direktorji lahko dajo lepi igralki vlogo, lahko naredijo še več zanjo, lahko jo oblečejo v najlepše obleke in ji dajo najboljše operaterje, sploh vse najboljše. Toda v tem še ni jamstvo za uspeh. Vsak obraz se mora predstaviti očesu, ki je ostrejšje od očesa objektiva, očesu, ki nič ne prezre in nič ne odpusti — in to je oko občinstva. Če tak režiserjev ali ravnateljjev miljenec občinstvu ne ugađa na prvi pogled, če si ne osvoji simpatij prvi mah, je vse zaman. Lepe obleke, dober operater, denar, trud — vse je bilo brez haska.

Zato se moremo le čuditi onim filmskim umetnikom, ki so danes na vrhuncu slave in jih prav tako obožuje občinstvo pri nas v Jugoslaviji kakor v Ameriki in vseh drugih delih sveta. Danes imamo v filmski umetnosti samo dve taki zvezdi — Greto Garbo in Charlieja Chaplina. Ta umetnika sta enako priljubljena po vsem svetu, ne glede na to, kakšen jezik kje govore. In zanimivo je, da sta oba dosegla svojo slavo s svojim umetniškim delom in z ničimer drugim.

Vzemimo n. pr. Greto Garbo. Kot mlado dekle je prišla iz daljne Švedske v Ameriko, malone popolnoma neznana in skromna. Prišel je njen prvi film in uspeh je bil velik. Greta Garbo se je predstavila občinstvu na način, ki je vreden umetnice — z velikim filmskim ustvarjanjem, ki je milijonom dal umetniški užitek, ne pa s kakim skandalom ali tožbo za ločitev zakona. Prišel je tudi drugi film — uspeh je bil še večji. In tako je prihajal film za filmom, Greta Garbo je postajala vse bolj priljub-

ljena, dokler ni svet priznal, da je največja filmska igralka in jo je začel oboževati kot najlepšo žensko sveta.

Kako je mogla Greta Garbo to doseči? Samo s svojim strogo umetniškim delom, s svojo lepoto in svojimi filmi. In še z nečim! S svojo izredno dražestjo, s svojo otmeno pojavo, ki je ostala vselej otmena, kakršnokoli vlogo je igrala. Filmsko občinstvo je dostikrat nehvaležno. Toda pri Greti ni bilo. Isto občinstvo, ki časih za malo časa nasede raznim blufom in verzame, da je ta ali ona „zvezda“, ki so jo lansirali z vzorno reklamo, res zvezda, je uvidelo, da je Greta Garbo prava umetnica. Ena tistih, ki se ne pojavljajo tako pogosto in ki žive samo za resno umetnost.

Občinstvo je bilo v tem primeru res hvaležno. Obožuje svojo miljenko in kar je še važnejše, spoštuje jo in ceni. In če bi morda kdaj prišel članek o skandalu, v katerega bi bila vpletena božanska Greta, nihče ne bi verjel. Zakaj ne? Ker pojma skandal ni mogoče spojiti z otmeno in zmeraj elegantno pojavo slavne Švedinje, zato ker je Gre-

ta Garbo navzlic svojim vlogam zapeljivk v očeh občinstva vselej dama — taka dama, kakršna je v življenju in kakor jo slikajo vsi oni, ki so imeli priliko z njo govoriti.

Kar je danes Greta Garbo, najbrž ne bo nikdar več katera druga igralka. Zato ni čudo, da njeno ime dostikrat uporabljajo kot reklamo za nekatere druge igralkke, bolj ali manj talentirane. Toda take igralkke vse napačno računajo. Ime Grete Garbo vsebuje pojem dovršenosti v igri in ženski lepoti. Če pride kdaj med občinstvo katera igralka kot druga „Greta Garbo“, jo občinstvo gleda mnogo bolj kritično, kakor bi jo gledalo sicer, če bi se predstavila malo skromneje. Skromnost je čednost, ki jo prizna tudi filmsko občinstvo, in ravno nepoznavanje tega dejstva je uničilo že mnogo velikih talentov. In še nekaj: v očeh občinstva Greta Garbo nima naslednice in nobena „naslednica“, nobena „konkurentka“ ne more doseči originala. Izgubi se v posnemanju in njene kreacije ne morejo dobiti večje umetniške vrednosti. Igra Grete

JOHN GILBERT, NAJBOLJ ZNANI PARTNER GRETE GARBO (METRO-GOLDWYN-MAYER)

Garbo se razlikuje od igre vseh drugih igralk, njene vloge so take, da ne more imeti naslednice, niti konkurentke. Mnogo je igralk, toda Greta Garbo je samo ena.

On in njegova sestra

Any ima dva ideala. Eden je igranje na odru, drugi pa Julian Holt, lepi gledališki ravnatelj. Toda Any je samo sobarica muhaste gledališke igralka Sabine Velden.

Nekoč pa ji le pomaga slučaj... Sabina Velden se je namreč sprla z ravnateljem in noče nastopiti v novi reviji. Ravnatelj obupuje. Premijera se bliža, namestnice pa nikjer. Tedaj se vplete v igro Anyin brat pismonoša Spatz. Pride k ravnatelju, odstrani vse tekmice in priporoči ravnatelju svojo sestro, ki je tudi brez službe. Ravnatelj pristane, a samo pod pogojem, da se ne bo protivil anonimni avtor revije. Zdaj gresta na lov za njim in ga po mnogih zapletkih odkrijeta v osebi poštnega ministra, ki se prav nič ne upira. Ko Veldenova zve, kdo je avtor revije, se premisli in se nenadoma spomni, da bo ona igrala. Njen prijatelj Haynau, ki je zaradi nje finansiral gledališče, zagrozi, da ne bo več dal denarja. Toda Any zmaga.

Na dan premijere nastopijo nove težkoče. Osobje zahteva plačo, denarja pa ni. Blagajna je zaradi

slabega obiska skoraj prazna. Spet pomaga Spatz. Kmalu vstopnic ni več. Igralci, ki slutijo denar, nastopijo. Zve se pa, da so bile vstopnice zastoj razdeljene. Štrajk. Vsi od slug pa do godbenikov in igralcev gredo domov. Ravnateljeve prošnje ne pomagajo. Osobje hoče imeti denar. Spet reši Spatz položaj. Pokliče vse pismonoše in zastopa z njimi orkester in ostalo osobje tako spretno, da doživi predstava čudovit uspeh. Any se proslavi in dobi ravnatelja, poštni minister pa nagradi njenega brata.

Olga Čehova v Ameriki

Minulo zimo se je mudila v Ameriki priljubljena filmska igralka Olga Čehova, ki je angažirana za glavno vlogo v Universalovem govorečem filmu „Ljubezen na ukaz“. Ko se je vrnila, je povedala tole:

„Prvo v Ameriki je bilo fotografiranje. Fotografirali so me na vse mogoče načine in še preden sem iz Newyorka prišla v Universal City, sem videla več kakor 80 slik, ki so jih prinesli razni listi.

In pri povratku so mi napisali kopico kilometrskih člankov, tako donečih, kakor so svoj čas pisali o Amanullahu. Tako delajo z vsakim igralcem. Tako zahteva občinstvo.

Moj vtis? Amerika je pesem! Prav nič se ne zlažem, če rečem, da

Elitni Kino Matica

Telefon 2124

„On in njegova sestra“

duhovita komedija z Any Ondro in Vlasto Burianom, znanim iz „Lažnega feldmaršala“.

„No, no, Naneta“

filmska opereta z revilami v naravnih barvah

sem odprla usta od samega presečenja. Ne promet, ne ogromne zgradbe, ne veličastnost vsega, ampak način, kako teče tam delo. Ljudje samo drve, in človeku se zazdi, kakor bi imel vsak izmed njih vsaj toliko dela in bil tako imenitna osebnost kakor predsednik Združenih držav. Po drugi strani pa so ljudje prijazni — kakor velika družina, ki si med seboj pomaga, ki ne pozna zavisti in spletk. Če ima človek uspeh, se vsak veseli z njim, če ga nima, ga tolažijo. Vsak stoji na mestu, ki mu je predpisano, in ga uporabljajo po njegovem znanju, ne pa po protekciji.

Taka je filmska Amerika, strašno delavna, izredno prijazna in ljubezniva, zelo skromna in prikrita in grozno vroča. O, kako je v Kaliforniji vroče! Tako vroče, da sem se ob povratku kar oddahnila.

Marlena Dietrich in njen „Maroko“

Marlena Dietrich je prav za prav zelo malo časa v Ameriki in se malone vsak drugi mesec za nekaj dni vrne domov. Vendar je napravila v tem času več filmov, med katerimi je najbolj znan „Maroko“, ki ga bomo, upajmo, tudi pri nas kmalu videli.

Dejanje tega filma se odigrava v tujski legiji v Maroku. Marlena Dietrich igra vlogo izgubljenke, ki se mora prodajati, da se preživi, a vendar ljubi samo enega. In prav zato, ker ga ljubi, mu pokaže pot od sebe.

V tem filmu je drugačna kakor je bila v „Sinjem angelu“, kjer ji je bil dostojen partner sloviti Nemeec Emil Jannings, ki se je pravkar vrnil iz dežele dolarjev. In boljša je, dosti boljša!

Tudi njen drugi film, ki nosi naslov „Onečaščen“ bo kmalu v Evropi. Morda tudi pri nas. Pravijo, da je ta še boljši. Prav radovedni smo, ali ni vse reklama.

Pri „Maroku“ ni bila, upamo, da tudi tu ni.

Karijera Marlene Dietrich je ena najlepših, kar jih poznamo v zgodovini filma. Prišla je tako nenadoma in tako hitro kakor se malokdaj zgodi ali pa nikoli.

Kot neznatna igralka je prišla v Ameriko in jo v enem mahu zajela.

Greta Garbo je imela režiserja Stillerja, ona pa Sternberga, ki ga štejejo med najboljše in uvrščajo tja kakor Lubitscha. In kaj je v njeni igri, ki tako privlačuje? Skrajni realizem, ki je tako popoln, da se človek niti ne zave, da gleda samo slike, kos fotografiranega življenja. Ljudje imajo tudi realizem radi in časih celo rajši kakor sentiment.

MARLENA DIETRICH (FOTO PARAMOUNT)

Filmska vprašanja na zadnji strani lista

Grešnik

Novaku gre slabo. Vsa v skrbeh stoji žena ob postelji.

„Oskar, v tej resni uri odkrij svojo dušo. Povej mi odkrito: kolikokrat si me varal?“

„Nikoli te nisem prevaral, dušica.“

„In vendar si me varal.“

„Dušica, čuj: za vsako prelomitev zakonske zvestobe naj se trikrat v grobu obrnem. Ali si zdaj zadovoljna?“

„Da.“

Novak je odšel v večna lovišča. In po štirih tednih mu sledi žena.

Ko pride do nebeških vrat, ji Peter odpre. Med njima pride do tega pogovora:

„Oprostite, k svojemu možu bi šla rada.“

„K možu? Kako pa se piše?“

„Nu, Oskar Novak.“

„Oh, ko bi vedeli koliko je teh Oskarjev Novakov. Ali ima kake posebne znake?“

„Ne.“

„Ali je pred smrtjo ali v življenju rekel kaj značilnega?“

„Kaj značilnega? Da. Preden je umrl, mi je rekel, da se bo za vsak zakonolom trikrat v grobu obrnil.“

„A, ta je! Tjale poglejte... Tega cigana imamo za ventilator!“

Papirnat prtič

Moric Goldfinger je dobil obisk. Prišel je njegov stric z dežele. Ko sede za mizo, opazi zraven krožnika papirnat prtič. Zvito se nasmehne in reče:

„Glej ga no, na vse pa misliš!“

Pohujšljivo

Za rojstni dan gospe verižnice so poklicali znanega pianista, ki je zaigral nekaj prav lepih reči z velikim uspehom. Ko je odigral dva komada, ga vpraša eden izmed gostov:

„Kaj pa ste zdaj igrali?“

„Najprej sem igral Pesem ob zibelki, potem pa Griegovo Poročno koračnico.“

Tedaj se razburi gospa verižnica:

„Gospod, pozabljate, da ste v pošteni hiši. Drugič izvolite najprej igrati poročno koračnico in potem šele pesem ob zibelki.“

Sreča

„Nimam sreče pri ženskah.“

„Potem imaš pa res srečo.“

Oprezno

Lemež se mora zagovarjati zaradi razžaljenja časti.

„Ali poznate zasebnega tožitelja R?“ ga vpraša sodnik.

Lemež se nasmehne.

„Kaj ga ne bi poznal! Saj že dvajset let večer za večerom z njim tarokiram!“

„Dobro. On vam torej očita, da ste rekli, da je tepec. Ali je to res?“

„Res. Rekel pa nisem!“

Preveč jih je

Nekateri Španci imajo neskončno dolga imena.

Vozí se neki Španec z avtom po Evropi.

Pred Parizom se zaleti v drevo. Gre peš do prve vasi.

Ponoči.

Zagleda samotno hišo.

Potrka in zavpije:

„Odprite!“

„Kdo je?“ vpraša moški glas iz hiše.

„Jaz, baron Vincente de Adala y Guadalajara y Lucentes de Saragosa y Juagulares.“

„Prav žal.“ odgovori moški glas iz hiše. „Za toliko ljudi pa nimam prostora.“

Smola

„Smolo imam pa res.“

„Zakaj?“

„Pomisli. Dobil sem nakazilo na deset tisoč dinarjev, in edini, ki bi mogel potrditi mojo istovetnost, je človek, ki sem mu dolžan petnajst tisoč.“

Za vsak slučaj

V dekliski šoli so imeli slovnico. Učiteljica je hotela vedeti nekaj stavkov, v katerih bi bile besede za vsak slučaj.

Prva odgovori: „Mati je šla na trg in vzela s seboj za vsak slučaj dežnik.“

Druga pravi: „Moja sestra je šla na izprehod in vzela za vsak slučaj solnčnik.“

Učiteljica meni, da je ta stavek prejšnjemu preveč podoben in da bi želela kaj bolj originalnega.

Tedaj se oglasi tretja: „Moja sestra noče imeti otrok, toda za vsak slučaj se je poročila.“

Samomorilec

„Za božjo voljo, kaj pa delate?“

„Obesil se bom!“

„Potem si pa morate vrv zavezati okrog vratu, ne pa okrog trebuha.“

„Sem že poskusil, pa nisem mogel dihati.“

Dva lažniveca

„Ti, ali že veš, da je moj oče postavil Triglav?“

„Prava reč! Moj je ubil Mrivo morje.“

Med prijatelji

„Zakaj pa te nikdar več ni zvečer v gostilno?“

„Zdravnik mi je prepovedal piti vino, pa rajši ostanem doma. A ti?“

„Meni pa zdravnik vsak večer skriva čevlje.“

Med poštenjaki

Martin Zmikavt prenočuje prvič v zaporu. Zjutraj pogreši naramnice. Ogorčen hoče govoriti z ravnateljem jetnišnice. Vprašajo ga, kaj bi mu hotel povedati.

„Samo to, da so pri vas tatovi.“

Nepotreben trud

„Zakaj se prav za prav učiš boksanja, Lea? Saj vedno praviš, da se ne misliš moštiti!“

Klavir

„Konj in krava je na paši. Jerič, kaj je v tem stavku napačno?“

„Damo je treba najprej imenovati, gospod učitelj.“

Rafinirano

Knjigarnar: „Kakšno knjigo bi radi, gospodična?“

Goska: „O, če bi mi dali kaj primernega neprimerne!“

„Očka, pazi na svoj novi klobuk!“

Doma v družini

Glavobol, njegovi vzroki in zdravljenje

Znani berlinski zdravnik dr. Peritz je pred kratkim napisal razpravo o glavobolu, kjer trdi, da ga ne povzroča bolezen možganov, kakor so doslej mislili v večini slučajev, ampak nedostatki mišic na glavi. To velja tudi za migreno. Pri glavobolu so mišice glave in vratu krčevito stisnjene in zaradi pritiska bole. Seveda pa pri tem ne smemo prezreti vloge živcev. Znano je, da mnoge ženske tarnajo zaradi glavobola, ki pa takoj mine, če postanejo dobro razpoložene, oziroma, če svoje misli intenzivno kam drugam usmerijo. To je prav tako kakor dejstvo, da v večini primerov preneha zobobol, kadar stopiš v zobozdravnikovo čakalnico.

Mišičje glave se pri napornem delu preveč utrudijo. To je pravi vzrok glavobola. Pri ljudeh dobre konstitucije nastopi ta utrujenost kasneje kakor pri onih, ki so slabotni. Dostikrat pa je njen vzrok tudi pomanjkanje kisika v mišicah. Tudi o glavobolu po alkoholu trdi dr. Peritz, da ga je treba pripisovati mišicam, ker človek v pijanosti nerodno leži in se časih vso noč ne obrne in ne izreмени svoje lege, tako da najbolj trpe mišice, ki so ves čas izpostavljene pritisku.

Razen običajnih zdravil priporočajo za zdravljenje glavobola še več sredstev, ki se navadno obneso. Pred vsem poskušajo zdravniki z masažo, visoko frekvenco in vročino. Kar se tiče zadnje, trdijo, da je najboljše suha vročina, in sicer z razgretimi vrečicami peska, ki jih dajejo na tilnik. Tudi zelo močna črna kava je dobro zdravilo, smejo jo pa poskušati samo oni, ki imajo močno srce. Ker se je treba ozirati tudi na živce, mora biti bolnik ves čas miren.

Pri mnogih ljudeh se pojavlja glavobol v zvezi z vremenom.

Pri trdovratnem glavobolu, kjer vsa ta sredstva nič ne pomagajo, pa je najbolje, da se obrneš na zdravnika, saj ne moreš nikdar vedeti, ali trpiš res na navadnem glavobolu, ali pa se za njim skriva resno obolenje kakega notranjega organa.

Kako ostaneš vitka

Vitka linija ni več tako stroga kakor pred nekaj leti. To je treba najtopleje pozdraviti ne samo s stališča estetike, ampak tudi s stališča zdravja.

Glavni vzrok debelosti je preobilno zauživanje hrane. Že pri majhnem presežku se pri ljudeh, ki so podvrženi debeljenju, jame nabirati mast. Vzemimo, da zaužije dnevno 200 kalorij preveč. Ta množina odgovarja tretjini litra mleka, polovici litra piva ali pa 25 gramom masla. Pri tem se človek odebeli za 21,5 grama vsak dan. V enem letu znaša prirastek 7,85 kil. Iz tega se vidi, kakšne malenkosti časih zadoščajo, vidi se pa tudi, da se da na pameten način debeljenje preprečiti.

Mnogim ni znano, da vsebujejo omake preveč redilnih snovi. Mislijo, da zadošča za hujšanje lahko meso s sočivjem. Ne pomislijo pa, koliko masti je v prežganju, majonezah in omakah. Kdor hoče ostati vitek, naj ne strada. Biti mora samo pazljiv pri izbiranju hrane.

Glavna hrana zanj mora obstajati iz tehle jedi: kruha, suhega sira, a ne polnomastnega, sočivja brez prežganja, krompirja, solate, mehko ali trdo kuhanih jajc, sadja, močnatih jedi, ki so pripravljene skoraj brez masti. Pije naj pa vodo ali na lahka vina.

Telesno delo koristi, posebno sport. Zoganje, tenis, jahanje, turistika in ples. Najboljše pa je plavanje in telovadba na orodju. Pri starejših ljudeh dostikrat zadošča izprememba načina življenja.

Namestu voženj z tramvajem in avtom naj debeli ljudje poskušajo hoditi peš. Kratki in prenaporni sprehodi dosti zaležejo.

Seveda je treba zmernosti tudi tu. Vsako pretiravanje škoduje in se potem kruto maščuje. Treba je pomisliti, da nima človek samo telesa, ampak tudi srce in živce.

Krompirjevi cmoki

Potrebščine: 75 dkg kuhane krompirja, 25 dkg belega kruha, 1 zavojček dr. Oetkerjevega pecilnega praška, 4 jajca, nekaj soli.

Priprava: Skorja belega kruha se zreže na kosce in se naglo sije v surovem maslu, sredica pa se zriba. Potem se dodajo jajca, sol in pecilni prašek. Vse skupaj se zmeša, če pa je testo še premehko, se doda nekaj moke. Cmoki se kuhajo 20 minut v slani vodi.

Porabni nasveti

Gobice za umivanje, ki postanejo preveč milnate in lepljive, temeljito izperi v topli vodi, ki si ji dodala citronovega soka. V njej naj ostanejo več ur. Potem jih izpert v mrzli vodi in na solncu posuši.

Metle iz riževe slame, ki jih uporabljajo za čiščenje pohištva in preprog, postanejo trde in se rade lomijo. Da to preprečiš, jih večkrat namoči v slani vodi.

Čiščenje gorilnikov za karbidno svetiljko. Obe mali luknjici v gorilniku morata biti zmeraj čisti in brez saj ali prahu. Za čiščenje uporabljaj tanko žico, ker je igla prekratka. Vsakih 14 dni prekuhaj gorilnik v vodi, ki si ji dodala sode. Kadar kupuješ nov gorilnik, pazi, da se tesno prilega kovinskemu robu in ne propušča zraka, kar ima za posledico slabo gorenje.

Ščurke uničiš kaj kmalu, če nastaviš vsak večer v pivo namočeno cunjjo. Ščurki se pod to cunjjo naberejo in omamijo, tako da jih zjutraj lahko pometeš in sežeš.

Steklenice postanejo neprodušne, če jih zamašiš in vratove pomočiš v mešanici želatine in glicerina, ki si ju raztopila nad slabim ognjem. Ta način je boljši kakor zapiranje s pečatnim voskom.

Da preženeš bolhe iz stanovanja, moraš vsak dan oprati sobna tla z močno kisovo vodo. Če tudi to ne pomaga, vzemi najradikalnejše sredstvo, to je osminko litra petroleja in 75 gramov amonijaka na škaf vroče vode. Seveda moraš zamašiti vse razpokline v tleh.

Ideal dobre gospodinje je pravo terpentinovno milo Gazela, ker se z njim morejo prati tudi najfinejše tkanine.

Doraščajoči mladini nudimo zjutraj čašico naravne „Franz Josefove grenčice“, ki dosega radi tega ker čisti kri, želodec in čreva pri dečkih in deklicah prav znatne uspehe. V otroških klinikah se uporablja „Franz Josefova voda“ že pri malih največ težko zagatenih bolnikih. „Franz Josefova voda“ se dobiva v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

GAZELA TERPE TI-
NOVO MILO JE ZA VSE.
TUDI NAJFINEJŠE TKANINE
Zahtevajte ga pri Vašem trgovcu!

FILMSKA VPRAŠANJA

1. Kdo je vpeljal Dorothy Jordan k filmu?
2. Kateri je najnovejši film Leile Hyams?
3. Kdo igra glavno moško vlogo v Foxovem filmu „Brat proti bratu“?
4. Kdo je pri Paramountu režiral filme Jeannette MacDonald?
5. S katero igralko se je poročil Charles Farrell?

Rešitve teh vprašanj sprejemamo prvih šest dni po izidu lista. Za nagrade razpisujemo

20 VELIKIH FILMSKIH FOTOGRAFIJ,

ki jih razdelimo med deset reševalcev.

Rešitve vprašanj iz 16. številke so:

1. Renate Müller, 2. Poljak, 3. MGM, 4. Fox, Magija Zapada, 5. 7. VII. 1907.

Nagrade je zreb odločil takole:
5 slik: Elica Poznejeva, Oplotnica;

4 slike: Ivan Lasnik, Guštanj;

3 slike: Rozi Brečko, Ljubljana;

2 slike: Franc Jelenc, Javornik;

po eno sliko: E. Zupetova, Jesenice; Radko Kurja, Sv. Jurij; Blaž Tarkuš, Vuhred; Erna Podbreznik, Gladno; Pavle Vrenjak, Šenčur; Zofi Križman, Vrhe.

Nagrade smo že poslali in prosimo nagrajene, da nam njih prejem potrdijo, ko spet pošljejo rešitve.

FILMSKA POSTA

Bine: Gretl Theimer je rojena 24. novembra 1911 na Dunaju. — Hermann Thimig stanuje v Berlinu, Charlottenburg, Sybelsstr. 47.

Anka: Gustav Fröhlich je rojen 21. marca 1902 v Hannoveru, neporočen in stanuje v Berlinu, Zehlendorf-West, Zietzenstr. 3. — Ernest Verebes je rojen 1902 v New Yorku.

Samo Greta: Greta Garbo je igrala po Ani Christie še v filmih „Romanca“ („Dve ljubezni“) in v „Inspiraciji“. Ta drugi film, ki je imel prav velike uspehe v Ameriki, je

Kupon 18 film

bil narejen tudi v nemški verziji. Kdaj pride k nam, ne vem. „Romanca“ v Jugoslaviji že igrajo.

Mary: Olaf Fjord je rojen 1901. Kje, se ne more prav ugotoviti. Njegova mati se je peljala z ekspresnim vlakom iz Berlina v Rotterdam in med potjo je bil rojen nekdaš tako priljubljeni igralec. Da bi bil Mariborčan torej ne bo držalo. Ali bo v govorečem filmu nastopil, še ni gotovo.

Naslove prosim: Charlotte Ander, Berlin, Zähringerstr. 1a. — Liane Haid, Berlin, Württembergerstr. 13. — Wilhelm Dieter, l. e., Warner Bros Studios, 5842, Sunset Boul., Hollywood, Cal., USA. — Franz Lederer, Berlin, Friedenau, Fehlerstr. 4.

Rešitev križanke

Vodoravno: 1. Matematik; 2. Iran; 3. Dolina, as; 4. Etika, ena; 5. Raja, Ava; 6. Ava, Ela; 7. Ta, Una, za; 8. Ara, mil; 9. Ela, kadi; 10. Kri, Taras; 11. Ra, poroka; 12. Amon; 13. Glagolica. — **Navpično:** A. Moderato, krog; B. Otava, era; C. Tiliija, Ali; D. Erika, ura, Pag; E. Mana, ena, Tomo; F. Ana, Ala, Karol; G. Eva; maroni; H. Ana, zidak; I. Kosa, palisada.

Prva jugoslovanska tovarna
dežnikov

Josip Vidmar

Ljubljana, Pred Škofijo št. 19

En gros — en detail.

Dežniki vseh vrst. Vrtni senčniki. Sejski dežniki. Velikanska izbira. Skrajne cene.

Foto aparate in potrebščine

dobite v največji izbiri pri

Drogeriji „Adrija“

Mr. Ph. S. Borčič

Ljubljana, Šelenburgova ulica 1

Telefon št. 34-01

Zahtevajte cenik!

Blagovna znamka

„Svetla glava“

se je obnesla. — Med tisoči znamk, ki se priglašajo vsako leto, pač ni nobena postala znana kakor ta. Radi pozornosti, ki jo vzbuja slika, in radi globokega svojega pomena je postal znak nepozaben. „Znamka Oetker“ jamči za najboljšo kvaliteto po najnižjih cenah in radi tega načela so

Dr. Oetker-jev pecilni prašek

Dr. Oetker-jev vanilinov prašek

Dr. Oetker-jev prašek za pudinge itd. tako močno razširjeni.

Letno se proda mnogo milijonov zavolčkov, ki pomagajo „prosvitljenim“ gospodinjam postaviti v kratkem času na mizo tečne jedi. Marsikatera ura se je prifrnila, mnoge nevolje radi slabega kipeja močnikov je izostalo.

Otroci se veselijo, če speče mati Oetkerjev šartel, in v otroški sobi ni ničesar boljšega, nego je Oetker-jev puding s svežim ali vkuhanim sadjem ali s sadnim sokom.

Pri nakupu pozor na to, da se dobe pristni Dr. Oetker-jevi izdelki, ker se čisto ponujajo manj vredni posnetki.

Dr. Oetker-jev vanilinov sladkor je najboljša začimba

za mlečne in močnate jedi, pudinge in spenjeno smetano, kakao in čaj, šartle, torte in pecivo, lačni konjak.

Zavolček odgovarja dvema ali trem strokom dobre vanilije.

Ako se pomeša 1/2 zavolčka Dr. Oetker-jevega izbranega vanilinovnega sladkorja z 1 kg finega sladkorja in se dasta 1 do 2 lačni žlici te mešanice v skodelico čaja, tedaj se dobi aromatična, okusna pijača.

Dr. Oetker-jevi recepti za kuhinjo in hišo

prinašajo izbiro izvrstnih predpisov za pravo enostavnih, boljih, finih in rafiniranih močnatih jedi, šartiljev, pečiva, torti, t. d.

Za vsako obitelj so največje važnosti, ker nadeljo po njih sestavljena jedila radi svoje enostavne priprave, svojega odličnega okusa in svoje lahke prebavljivosti povsod in vedno pohvalo kuspodinj — tudi onih, ki stavilo večje zahteve — in ker je, kakor je pokazala izkušnja, vsako ponesrečenje tudi pri začenicah izključeno.

Oetker-jevo knjigo dobite zastonj pri vašem trgovcu; ako ne, pišite naravnost na tovarno

DR. OETKER, MARIBOR.